

SÖZ VƏ ƏXLAQ DƏYİRMANI...

Yadulla AĞAZADSS,
Lənkəran Dövlət
Universitetinin professoru,
filologiya üzrə elmlər
doktoru.

Yaxşı nə varsa onu görüb-götürməyə, dəyərləndirməyə çalışırıq. Bizi yaşadan, irəli aparan, mənəviyyatımızı zənginləşdirən də nəsillərdən - nəsillərə daşınan dəyərlərdir, milli kimliyimizi səciyyələndirən baxışlar sistemidir. İnsan təbiəti etibarilə həmişə yeniliyə, təzəliyə can atır. Təzə fikir, yeni ideya təməl prinsiplərimiz sırasındadır. Bununla belə əski bağlarımızı, kökdən, gələn kimliyimizi unutmamalı deyilik. Belə ki, arxada qoyduğumuz qərinələr, bu illəri, nəsneləri yada salanda, bu günümüzə müqayisələr apardıqda az əhəmiyyəti olmayan milli, mənəvi, tarixi həqiqətlərin zənginliyinə şahidlik etmək zorundayıq. Bu yerdə misal, nümunə götürüləsi o qədər məsələlər var ki! ...Təxminən 50-60 il bundan əvvəl, keçən əsrin ikinci yarısının başlanğıcında su ilə işləyən un dəyirmanlarını xatırlayırsınız? Belə bir dəyirman Lənkəran şəhərində yaşadığım evin lap yaxınlığında kiçik bir arx üstündə qərar tutmuşdu. İnanın, hələ çörəyi demirəm, üyüdülməmiş unun belə ətri, iyi uzaqdan evlərə dolardı. Həmin undan bişirilən təndir çörəkləri yolunu yoldan edər, təndirin yanından keçənlər boş yola salınmazdı. Dəyirmanı işlədən arx həm də ətrafda olan bütün suları çəkib dənizə aparırdı, həyətlərə, evlərə subasmanın nə olduğunu bilməzdik. Əvvəlcə arxları, kanalları, daha sonra dəyirmanları itirdik, nəticədə unun rayihəsini, çörəyin ətrini də bilmərrə yaddan çıxartdıq. Həmin çörək, həmin bərəkət aradan getməklə əxlaqın, mənəviyyatın tədricən əyərini, əsl dəyərini itirməsi prosesini müşahidə etməkdəyik. Bəlkə, əvvəllər də belə olub, o qədər də fərqi nə varmamışıq. Bəlkə də. Amma gəldiyim qənaət odur ki, çörəyin ətrini un-

mağımız, dəyirmanları sıradan çıxarmağımız əxlaqımızın, mənəviyyatımızın zədələnməsi qarşılığında olduqca kiçik məsələdir... Dövlətimizin, bu sahəyə cavabdeh olan şəxslərin, xüsusən ziyalıların zəhmətini qətiyyənlə itirmək olmaz. Amma etiraf edək ki, az qala tərsinə axan bu selin qarşısında duruş gətirmək təsəvvürə gəlməz dərəcədə böyük hünərdir. Şükürlər olsun ki, bu mübarizədə səfərbər olan qürur ünvanlarımız da az deyil. Kiçik bir müqayisə apararaq tam məsuliyyətlə bildirirəm ki, bu gün bir millət olaraq ayaqda olduğumuzun ən önəmli səbəblərindən biri çətinliklərə baxmayaraq, uca Tanrının ərhməğan etdiyi istedad payını, işığı xalqın, ölkəsinin inkişafı naminə təmənnsiz şəkildə xərcləyən TƏKLƏRİMİZDİR. Bunu

duğu, bəhrələndiyi "Kredo" qəzetinin naşiri və baş redaktoru Əli Rza Xələflinin adını böyük ehtiramla çəkərdim. Hesab edirəm ki, bu nadir yaradıcı şəxsiyyətin geniş təqdimata ehtiyacı yoxdur. Zəhmətə hər şey bəlli, bütün həqiqətlər ortadadır. Bir köynək folklorşünaslara yaxınam. Aşıqlığı bacarmayan folklorçu da az -az tapılar. Aşıq da təbii ki, gördüyün çağırır. Gördüyüm və gördüyümüz odur ki, "Kredo" qəzeti bir nəşrin, bir qəzetin 50 ildə görə biləcəyi azman bir işi yola saldığı bu 20 ildə ləyaqətlə yerinə yetirə bilmişdir. Şübhəsiz ki, bu titanik fəaliyyətdə baş redaktor, qəzetin əsas müəlliflərindən biri şair - publisist Əli Rza Xələflinin rolu danılmazdır. Bu yerdə paralellər aparmaq yerindədir. Belə ki, "Əkinçi" deyiləndə

səslənir. Mətbuatı, təbrikləri təbii ki, izləyir və hamısına qoşuluram. Amma sözlərin sonunda bilərəkdən, yenidən yazının əvvəlində haqqında söz açdığım dəyirmanı yada salır, diqqəti Xalq şairi Qabilin ustadım, müəllimim Hacı Mirhaşım Talışlıya ithaf etdiyi məşhur "Gilas yarpağı" şeirindən aşağıdakı misralara yönəltmək istəyirəm:

Yazmağın, pozmağın
Səssiz-səmirsiz,
Mənəm-mənəmlikdən
Nə söhbət, nə söz?!
Səbirli zəhmətin
Köhnə dəyirman;
Xırhaxır fırlanır;
Dayanmır bir an;
Bura dən gətirir
Küllü Lənkəran.

YADULLA AĞAZADƏYƏ AD GÜNÜ TƏBRİKİ

...Mənim illər öncədən binası sağlam özüllər üzərində qurulan bir dostluq ünvanım var... Bir tərəfində özüm dursam da, digər tərəfində görkəmli ədəbiyyatşünas alim Yadulla Ağazadə dayanır... Yadulla Ağazadəni uzun illərdir tanıyıram... Özünü ədəbiyyata... elmə... sözə həsr etmiş ziyalıdır...

Həyat yollarında ancaq özünə güvənlə məqsədinə... məramına doğru ...əzablı, iztirablı yollar keçib... Heç nə... heç bir maneə onun iradəsini qıra bilməyib...

Yaradıcılığında əsas xətt unudulan sahələri tədqiqatə cəlb etməklə... Onun Cənub bölgəsində yaşayıb-yaratmış sənətkarların yaradıcılığına işıq salması şərəfli bir missiya idi... Məhəmməd Hüseyn Əliyevi... Mir Haşım Talışlı... artıq çoxdan dövrümüzün klassikləri titulu qazanmış ziyalıları tədqiq etməsi... onun fədakarlığından xəbər verməklə, həm də qənaətimizə sübutdur...

Yadulla Ağazadənin ardıcıl, məntiqi cəhətdən bir-birini tamamlayan yazılarını izləyərkən demişəm ki, əziz dostum, sən ədəbiyyat tariximizin çox dəyərli bir tərəfini ərazi baxımından yazırsan. Əlbəttə, onun yaradıcılığı təkcə bir bölgə ilə məhdudlaşmır... Pedaqoji fəaliyyəti, ictimai işlərdə cəfakəşliklə fəallığı göstərir ki, o həm də Azərbaycan mənəvi mühitinin ləyaqətli təmsilçisidir... Xüsusilə,

dövlətçiliyimizin qorunması, möhkəmlənməsi naminə gördüyü işlər miqyasagəlməzdir... Bütün bunlar onu elmimizin cavab ağısaqqalı mərtəbəsinə yüksəltdi...

Bilirəm ki, hörmətli professoru bu gün təbrik edənlər çoxdur... Bu gün onun ad günüdür... Sevinməyənlər də olar... Belələri nə vaxtsa da peşman olar... Bəzən işığı görməmək üçün gözlərini yumanlar da olur.

...Çaylar dənizə axır... Yadulla Ağazadənin də ədəbi-elmi düşüncələri Böyük Azərbaycanın fikir ümmanına qovuşur və bunun qarşısını almaq, yönünü dəyişmək mümkünsüzdür... Yolun həmişə nurlu olacaq, dostum... Çünki sən insanlığı uralığa aparan yoldasan...

"Kredo" qəzetində səni yenə görmək istəyən dostundan bu qeydləri sadəcə, bir günün ovqatı kimi yox, fədakar Azərbaycan ziyalisinə mənəvi borc kimi qəbul etməyini istərdim...

Sonda bir açıqlama... Yadulla Ağazadə kimi sağlam ziyalıların hamısı mənim dostumdur...

Çoxları dostluğu təntənəli bədəpərəstlikdə görür... Hələlik mən Yadulla müəllimlə bir süfrə arxasında görüşə bilməmişəm... Mən səni yaxşı görürəm həyatının xeyirxahlıq duyğuları aşılaman rəngləri ilə...

Can sağlığı... inam və ümidlər sabahına uğurlar...

Əli Rza XSSLSFLİ
01.09. 2019.

demək heç kəsə mübaligəli görünməz ki, vaxtilə millətin belə TƏKLƏRİ sırasında Həsən bəy Zərdabini, Mirzə Cəlili, Əli bəy Hüseynzadəni görmüşük. Hesab edirəm ki, bəlkə də, zaman elə o zamandır. Bu gün yeni zamanın, millətin ruhuna uyğun Həsən bəyləri, Mirzə Cəlillərə, Əli bəy Hüseynzadələrə ehtiyacı həmişəkindən daha böyükdür. Çoxsaylı fərdlərin, yaradıcı ziyalıların zəhmətini qətiyyənlə azaltmadan, qədirşünaslıqla qiymətləndirməklə heyrət və heyranlıqla fəaliyyətini yaxından izlədiyim məslək dostum, gözəl insan, istedadlı şair, yazıçı, publisist, alim, geniş oxucu kütləsinin, xüsusən elmi-ədəbi cəmiyyətinin sevə -sevə oxu-

Həsən bəy, "Molla Nəsrəddin" deyiləndə Mirzə Cəlil", "Füyuzat" deyiləndə Əli bəy xatırladığı kimi, "Kredo" da Əli Rza Xələflinin adı ilə tanınmaqdadır. Şəxsiyyətinə, yaradıcı potensialına hörmətlə yanaşdığım, dərindən bələd olduğum bu işıqlı İNSAN barədə çoxdan, lap çoxdan danışmaq, yazmaq ehtiyacı duyurdum. Amma hər dəfə da-xildən gələn bir səs, sorğu mənə mane olurdu. Əcəba, bunu bacaracaqsanmı? Bu uralığı bütün rəngləri ilə təqdim edə biləcəksənmi? Odur ki, məqam gözləyirdim. Nə yaxşı ki, "Kredo"nun ad gününü gəlib çatdı. Artıq danışmaq sadəcə mümkündür deyildir. Ad günlərində təntənəli nitqlər deyilir, xoş arzular

Hesab edirəm ki, bu misraları bütünlükdə Əli Rza Xələfliyə aid etmək mümkündür. Təkcə sonuncu misradakı "Lənkəran" sözünü "Azərbaycan" kəlməsi ilə əvəz etmək lazımdır. Bəli, "Kredo" üçün bu müqayisəni çox münasib bildim. Əli Rza Xələflinin "Kredo" qəzeti həqiqi mənada xırhaxır fırlanmaqdadır. Lakin üyüdülməmiş taxıl, un deyil, düşüncədir, fikirdir, yapılan-yaranan, don biçilən SÖZ VƏ ƏXLAQDır. Qəzetin fəaliyyətini yaxından izləyən hər bir diqqətli oxucu bu sözlərin, bu fikrin fərqi deyildir. Hamımız, həm də onun fərqi deyil ki, bu dəyirmanın suyu heç zaman qurumayacaqdır!

16.10.2019